

การฟื้นฟูของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ในปี 2563

The revival of the student political movement in 2020

จเร นาคทองอินทร์ (Charay Nakthongin)¹

วัลลภ พิริยววรรณ (Wallop Piriyawattana)²

ธวัช พุ่มดารา (Tawat Phumdara)³

ศิริกัญญา ศิริยานันท์ (Sirinya Siriyannun)⁴

อีเมลล์ charay.na@ssru.ac.th โทรศัพท์ 0641979559

(Received: September 9, 2021; Revised: November 30, 2022; Accepted: December 9, 2022)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดการฟื้นฟูของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองและศึกษาลักษณะการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาปี 2563 ด้วยการทบทวนวรรณกรรมจากปรากฏการณ์ทางการเมือง พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการฟื้นฟู มาจากการได้รับการกล่อมเกลาก่อนการเคลื่อนไหวที่ทัศนคติต่อต้านการสืบทอดอำนาจของคณะรัฐประหารหลังการรัฐประหาร 2557 ครอบคลุม 1 ปี มีจุดเริ่มต้นจากกลุ่มที่ร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ถูกขยายวงกว้างไปสู่สถานศึกษาทั้งใน กทม. และในหลายจังหวัดโดยส่งต่อความคิดผ่านสื่อออนไลน์ในทุกรูปแบบเป็นช่องทางสร้างพื้นที่ทางการเมืองเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองส่งผลให้เกิดแนวร่วมขึ้นอีกหลากหลายกลุ่มได้รวมกลุ่มกันในเวลาต่อมา กลายเป็นขบวนการเกิดแนวร่วมในภูมิภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันอุดมศึกษา ที่ไม่เกิดเฉพาะในกรุงเทพฯ สำหรับลักษณะของการเคลื่อนไหว ใช้รูปแบบ Flash mob ทุกคนเป็นแกนนำ สะท้อนให้เห็นว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาได้กลับมาฟื้นฟูขึ้นอีกครั้งหลังจากที่ซบเซาไปนานหลายปี สอดคล้องกับทฤษฎีการกล่อมเกลาก่อนการเคลื่อนไหวที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ค่านิยม และทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไม่เป็นทางการ แม้ว่าพลังการเคลื่อนไหวยังไม่มากพอที่จะเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเหมือนกับเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งมีนิสิตนักศึกษาเข้าร่วมการเคลื่อนไหว มากถึงร้อยละ 80-90 ก็ตาม แต่ประเด็นสำคัญคือข้อเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญและการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์กลายเป็นโจทย์ปัญหาใหญ่ทางการเมืองที่รัฐไทยต้องเผชิญกับแนวคิดของคนรุ่นใหม่ในยุคดิจิทัลที่ได้รับการกล่อมเกลาก่อนการเคลื่อนไหวผ่านสื่อออนไลน์ในการแสดงสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งจะกลายเป็นปัญหารื้อรังเกิดการเผชิญหน้าทางสังคมนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงได้ ถ้าหากรัฐไทยยังพยายามปิดกั้นเสรีภาพทางการเมืองด้วยการด้อยค่าพวกเขาว่าเป็นพวกมีอบรับจ้างพวกถูกจ้างสมองก็จะสะท้อนให้เห็นถึงความถดถอยของการพัฒนาทางการเมืองของไทย

คำสำคัญ : การกล่อมเกลาก่อนการเคลื่อนไหว, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, การปฏิรูป, ความถดถอย

¹ นิสิต นักศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

³ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

⁴ อาจารย์ประจำวิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Abstract

The purpose of this paper is to study and analyze the factors that caused the revival and characteristics of the student political movement in 2020. The researcher was found that factors contributing to the recovery included a political change in the attitude against the succession of the junta after the 2014 coup d'état's 1 year anniversary. It started from a group that joined together to do various activities, and was then widely expanded to educational institutions both in Bangkok and in many provinces. This occurred through the forwarding of ideas through social media as a channel to create a political space in order to exchange political opinions. The result was the alignment and gathering-together of various groups. The student political movement has become an alliance of movements in various regions, not just in Bangkok, and is centered around higher education institutions. Characteristics of the student political movement include the use of flash mob tactics, and an open leadership structure. This demonstrates that the political movement of students has been revitalized after many years of stagnation. This is consistent with the theory of political socialization that influences attitudes and values and the theory of informal political participation. This movement's power is not yet as strong as it was during the events of October 14, 1973, in which 80-90 percent of students participated. The key issues are a call for a constitutional amendment and a reform of the monarchy. It has become a major political problem that the Thai state has to face. The ideas of newer generations in the digital age have been politically refined through online media to demonstrate the right to informally participate in politics. This will become a persistent problem resulting in social confrontation leading to serious conflicts if the Thai state continues to try to block political freedom, and has the potential to foreshadow the recession of Thailand's political development.

Keywords: political socialization, political participation, reform, recession

บทนำ

ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 ประเทศไทยเกิดเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองของ “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (กปปส.) จากการนำของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เพื่อต่อต้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ที่เรียกว่า “พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ฉบับสุดซอย/เหมาเข่ง” ของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ส่งผลให้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก ในนามของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ก่อรัฐประหารและปกครองประเทศด้วย ระบอบเผด็จการทหารจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก และการเคลื่อนไหวทางการเมือง ในหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะสื่อและประชาชนที่มีความคิดเห็นแตกต่างจากอุดมการณ์ของรัฐบาลทหาร (ประชาไทย, 2557)

ในระหว่างปี พ.ศ. 2557-2562 คสช. ได้ใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อให้ประชาชนอยู่ ภายใต้อาณัติของรัฐบาลทหาร แต่ก็มี การเคลื่อนไหวเพื่อแสดงจุดยืนในการต่อต้านรัฐประหาร และการปกครองในระบอบเผด็จการทหาร ด้วยการชุมนุมในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรม ชื่อว่า “ศุภร 22 มาถลงกันมะ” นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการก่อเกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา การ “ชูสามนิ้ว” เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 และวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2557 ในหลายสถานที่ เช่น ศูนย์การค้าเทอร์มินอล 21 และสถานีรถไฟฟ้ามหานคร สายสีน้ำเงิน สถานีรถไฟฟ้ามหานคร สายสีน้ำเงิน สถานีรถไฟฟ้ามหานคร สายสีน้ำเงิน สถานีรถไฟฟ้ามหานคร สายสีน้ำเงิน กิจกรรม “อ่านหนังสือ 1984” ซึ่งจัดขึ้น 4 ครั้ง ในช่วงเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม พ.ศ. 2557 บริเวณสถานีรถไฟฟ้ามหานคร สายสีน้ำเงิน สถานีรถไฟฟ้ามหานคร สายสีน้ำเงิน สถานีรถไฟฟ้ามหานคร สายสีน้ำเงิน สถานีรถไฟฟ้ามหานคร สายสีน้ำเงิน วัดปทุมวนาราม และบนรถไฟฟ้ามหานคร สายสีน้ำเงิน และกิจกรรม “รับประทานแซนด์วิช” เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2557 ที่ศูนย์การค้าสยามพารากอน ภายใต้การนำของ นายสมบัติ บุญงามอนงค์ (ไอโลว์, 2561)

ปรากฏการณ์ทางการเมืองตั้งแต่ช่วงปลายปี 2563 เหตุการณ์สำคัญในประเทศไทยที่ร้อนแรงและเข้มข้นทำให้สังคมไทยหันมาให้ความสนใจอย่างต่อเนื่องก็คือ การชุมนุมเรียกร้องทางการเมืองของกลุ่มนักศึกษา และกลุ่มประชาชนที่ได้ออกมาแสดงพลังในการยื่นข้อเรียกร้อง ให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ การยุบสภาผู้แทนราษฎร และการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อเนื่องจนถึงต้นปี 2564 ซึ่งได้ขยายวงกว้างไปในสถาบันอุดมศึกษาทุกภูมิภาคกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองของสังคมขึ้น

ในสถานการณ์ทางการเมืองปี 2563 หลังการทำรัฐประหาร ของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ปี 2557 การเคลื่อนไหวของกลุ่มนักศึกษาได้เริ่มขึ้นอีกครั้งในรอบ 44 ปี สัญญะทางการเมือง รัฐบาลได้เคลื่อนไหวแนวทางการบริหารประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ การยุบพรรคทางการเมือง และความชอบธรรมของรัฐบาล กลายมาเป็นปัญหา จึงเกิดความสนใจของกลุ่มนิสิต นักศึกษาคนรุ่นใหม่ และการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ โดยเริ่มจากการปรากฏตัวขึ้น ของกลุ่มนิสิต นักศึกษา ที่เรียกว่า เยาวชนปลดแอก (มติชนออนไลน์, 2563: 3) กับ 3 ข้อเรียกร้อง 2 หลักการ 1 ความฝัน ได้แก่

1. รัฐบาลต้อง “หยุดคุกคามประชาชน” ที่ออกมาใช้สิทธิและเสรีภาพตามหลักประชาธิปไตย
2. รัฐบาลต้อง “ร่างรัฐธรรมนูญใหม่” ที่มาจากเจตจำนงของประชาชน เพื่อประโยชน์ แก่สาธารณชนอย่างแท้จริง
3. รัฐบาลต้อง “ยุบสภา” เพื่อให้ประชาชนสามารถแสดงเจตจำนงในการเลือกผู้แทนของตนได้อีกครั้งโดยตั้งอยู่บน 2 หลักการที่ว่า ต้องไม่มีการรัฐประหาร และการจัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติ ภายใต้ 1 ความฝัน คือการมี “ระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ” อย่างแท้จริง

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาและอธิบายลักษณะของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาปี 2563 ด้วยวิธีการทบทวนวรรณกรรม โดยนำทฤษฎีการกล่อมเกลாதทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมาใช้ในการวิเคราะห์ตีความข้อมูล กล่าวคือการกล่อมเกลาททางการเมืองเป็นยุทธวิธีที่สังคมส่งผ่านความโน้มเอียงทางการเมือง ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนรุ่นหนึ่งหรือจากคนหนึ่งไปยังคนหรือกลุ่มคนหนึ่งการกล่อมเกลาททางการเมืองจึงช่วยให้ระบบการเมืองแต่ละระบบสามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ (Easton, David and Dennis, Jack, 1969) สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามทฤษฎีของกาเบรียล และเพอร์เวลล์ (Gabrial. and Powell, 1966) ได้แบ่งออกเป็นรูปแบบใหญ่ ๆ คือ การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ เช่น ออกเสียงเลือกตั้ง และไม่เป็นทางการ เช่น การประท้วง เป็นต้น โดยผู้ศึกษาพยายามหาตอบที่สำคัญของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองจะมีความหลากหลายตามรูปแบบการเคลื่อนไหวต่างๆ ทั้งในด้านกายภาพและโลกความเป็นจริง บนข้อจำกัดของระบบการเมืองที่ยังมีการผูกขาดการใช้อำนาจรัฐของกลุ่มทหารซึ่งยังไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกถึงการมีสิทธิเสรีภาพอย่างแท้จริง ซึ่งการกล่อมเกลาททางการเมืองจากครอบครัว การศึกษา กลุ่มเพื่อน สื่อออนไลน์ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่ออุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่จะนำไปสู่การเคลื่อนไหวทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อต้องการความเปลี่ยนแปลงตามไปตามทัศนคติความเชื่อและค่านิยมในสิ่งที่กำลังศึกษาเพื่อชี้ให้เห็นว่าการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาในปี 2563 มีความสอดคล้องกันอย่างไร ?

จุดเริ่มของการเกิดขบวนการนิสิตนักศึกษาในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทย

ในราวปี 2510 ได้เกิด“ค่ายอาสาพัฒนา” ที่มาจากต้นคิดของ ดร.ปวย อึ้งภากรณ์ ที่ได้มีการริเริ่มจากงานบัณฑิตอาสาสมัครก็เพื่อให้บัณฑิตจากสาขาต่างๆ ที่มีการเรียนรู้ในรั้วมหาวิทยาลัยเป็นประโยชน์ รู้การแยกแยะว่าเรื่องไหนดี หรือไม่ดีที่ควรเอาเยี่ยงอย่าง หรือหลีกเลี่ยง โดยผู้เข้าร่วมโครงการจะให้ความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม (ไพบุลย์ ศิริวัฒนธรรม, 2539 : 147) จากงานอาสาพัฒนาได้นำไปสู่ความคิดทางการเมือง คือ “กลุ่มบูรณะชนบท” เกิดขึ้นในปี 2513 เป็นองค์กรประสานงานระหว่างกิจกรรมค่ายอาสาของนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยต่างๆ กลุ่มบูรณะชนบท จึงเป็นกลุ่มที่ข้ามสถาบันกลุ่มแรกๆ ของนิสิตนักศึกษาที่ปูทางไปสู่ขบวนการนักศึกษา และปรากฏการณ์เด่นชัดมากคือกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่สังเกตการณ์เลือกตั้งเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2512 มีนิสิตนักศึกษาเข้าร่วมถึง 17 สถาบันและได้นำไปสู่การจัดตั้งองค์กรกลางในการประสานงานระหว่างสโมสรหรือองค์การบริหารนิสิต นักศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ ต่อมาก็ได้มีการจัดตั้ง “ศูนย์กลางนิสิต นักศึกษาแห่งประเทศไทย” และใช้ชื่อย่อว่า “ศนท.” พ.ศ.2513 โดยมีโกศล โรจนพันธ์ เป็นเลขาธิการ ศนท.คนแรก อย่างไรก็ตาม ศนท.มีบทบาทมากในการต่อสู้ทางการเมืองในยุคของ อีระยุทธ บุญมี ตัวแทนจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เป็นเลขาธิการ ในปี 2515 เนื่องจากมีการรณรงค์ต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น กลุ่มสภาภาพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ออกหนังสือชื่อ ภัยเหลืองวิพากษ์วิจารณ์การครอบงำทางเศรษฐกิจ ของญี่ปุ่นด้วย ซึ่งก่อนหน้านี้เน้นการเคลื่อนไหวของขบวนการศึกษามาจากความเฟื่องฟูของกิจกรรมนักศึกษาที่จัดตั้งกลุ่มอิสระ โดยมีเป้าหมายทางการเมืองและสังคมแทบทุกมหาวิทยาลัย เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เกิดกลุ่มสภาน้ำโดม นำโดยเสกสรรค์ ประเสริฐกุล จรัส ดิษฐาภิรักษ์ กลุ่มนิติศาสตร์ กลุ่มเศรษฐกรรม หรือที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เกิดกลุ่มฟื้นฟูโซดัสใหม่ และที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เกิดกลุ่มสภาภาพ

ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เกิดกลุ่มวลัญชทัศน์ และที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง เกิดกลุ่มชมรมคนรุ่นใหม่ (สุธาศัย ยิ้มประเสริฐ, 2551 : 120-123) และในช่วงนี้การตื่นตัวของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ขยายตัวมากขึ้น และมีการเผยแพร่เรื่องราวของปรีดี พนมยงค์ ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองหรือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปัจจุบัน เพื่อฟื้นฟูเกียรติภูมิของปรีดี พนมยงค์ ด้วยการนำปาฐกถามาเผยแพร่ ได้สร้างความไม่พึงปรารถนา ให้กับฝ่ายอนุรักษ์นิยมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะหนังสือชื่อว่า “ต้นเถิดลูกแม่โคม” ที่จัดทำโดยฝ่ายประชาสัมพันธ์สโมสรนักศึกษา ซึ่งภาพปกของหนังสือมีรูปของปรีดี พนมยงค์ ที่เป็นรูปถ่ายหลังสุดเมื่อได้ย้ายถิ่นฐานจากจีนไปพำนักที่ฝรั่งเศส ต่อมาหนังสือดังกล่าวก็ถูกสันติบาลซื้อไปทั้งหมดโดยให้เหตุผลว่าเพื่อเป็นการสนับสนุนค่าจัดพิมพ์แท้ที่จริงแล้วก็คือการห้ามจำหน่ายนั่นเอง ต่อมาก็มีการโจมตีคณะผู้จัดทำหนังสือว่ารับใช้นักการเมืองและ “ทำให้ประมุขของชาติกระเทยกระเทือนพระราชหฤทัย” การโจมตีฝ่ายประชาสัมพันธ์สโมสรนักศึกษาขยายวงกว้างไปสู่การรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ เหตุการณ์ดังกล่าวนำไปสู่ความขัดแย้งภายในระหว่างกรรมการสโมสรนักศึกษาบางคน กับฝ่ายบริหาร คือรองกิจกรรมนักศึกษาที่ไม่ชอบกลุ่มนักศึกษากิจกรรม เพราะมองว่าเป็น “นิยมซ้าย” และได้กล่าวว่า “ได้เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องหนังสือของนายปรีดี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถ้าปรีดีจะเข้ามาอย่างคนแก่ก็เข้ามาได้ตามใจ แต่ถ้าจะเข้ามาเล่นการเมืองก็ต้องสู้กัน” ทั้งนี้ เพราะปรีดี ถูกสร้างให้เป็นปีศาจทางการเมือง และมีส่วนร่วมในการลอบปลงพระชนม์รัชกาลที่ 8 และเป็นผู้สนับสนุนคอมมิวนิสต์ หนังสือพิมพ์สยามรัฐได้โจมตีว่า “ปรีดี หลบหนีคดีลอบปลงพระชนม์รัชกาลที่ 8 ไปอยู่ในประเทศจีนแดง จนหมดอายุความ และจะให้ปรีดีกลับมาเป็นใหญ่อีก” เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พรรคสหประชาไทย เสนอให้รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร เชิญปรีดีกลับประเทศ ในฐานะ ที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจกับประเทศจีน (ธนพงศ์ จิตต์สง่า, 2558: 111-113)

หลังจากมีการเลือกตั้งในปี 2512 ปรากฏว่าพรรคสหประชาไทยของจอมพลถนอม กิตติขจร ได้เสียงข้างมากสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ จนถึงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 จอมถนอม กิตติขจร ในฐานะผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้ประกาศยึดอำนาจรัฐบาลตนเองอ้างว่าไม่สามารถใช้กฎหมายปกติในการบริหารราชการแผ่นดินได้ และประการสำคัญปัญหาภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ จึงประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2511 ประเทศไทยต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองแบบเผด็จการทหารที่ใช้อำนาจพิเศษคือ ม.17 โดยคณะรัฐประหาร อ้างว่ารัฐบาลไม่สามารถใช้กฎหมายปกติในการบริหารราชการได้ และภัยคุกคามคอมมิวนิสต์ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาลทหารอีกครั้ง มีนักศึกษาจำนวนหนึ่งได้นำพวงหรีดไปวางที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เพื่อเป็นการไว้อาลัย รวมถึงการคัดค้านต่อต้านประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 299 เรียกว่า “กฎหมายโบว์ดำ” มีกลุ่มอิสระ และนักศึกษาคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นแกนกลางในการเคลื่อนไหว พร้อมกับมีบทกวีแห่งการต่อสู้กับอำนาจเผด็จการแต่งโดย รวี โคมพระจันทร์ ว่า (สุธาศัย ยิ้มประเสริฐ, 2546: 123)

“ ต้นเถิดเสรีชน อายายอมทนก้มหน้าผืน
ดาบหอกกระบอกปืน หรือทนต์ลิ้นกระแสร้า ”

แต่อย่างไรก็ตามเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้มีรัฐธรรมนูญ โดยมีคนจำนวนมากที่อยู่นอกกระบบราชการ เข้ามาร่วมในกิจกรรมเพราะไม่พอใจในการสืบทอดอำนาจ

ของรัฐบาลทหารที่ปกครองประเทศมาอย่างยาวนาน จากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ขบวนการนิสิต นักศึกษา นักเรียนและประชาชน ได้รับการยกย่องเชิดชูการเสียสละ ถูกบันทึกไว้ในหน้าประวัติศาสตร์ การเมืองของไทย และเป็นจุดปลูกเร้าให้คนเกิดการต่อสู้ เพื่อเสรีประชาธิปไตยเรียกร้องรัฐธรรมนูญ หลังการปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการทหาร (เกียกศักดิ์ เชษฐพัฒน์นิข, 2541: 3)

ในยุคสมัยที่บ้านเมืองถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยกับการเผด็จการอำนาจเด็ดขาด ขบวนการนิสิตนักศึกษา ปัญญาชน คนรุ่นใหม่ ได้รับความคิด อุดมการณ์ จากการ ได้รับข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร การเข้าเรียนในสถาบันอุดมศึกษา จากต่างประเทศ และภายในประเทศ ส่งผลให้นิสิต นักศึกษา เกิดความคิด อุดมการณ์ คือ เป็นทั้งชาตินิยม ชัยใหม่บวก ชัยเก่า และกษัตริย์นิยม บรรดาปัญญาชนเริ่มตระหนักในบทบาทของตน และเริ่มตั้งคำถามต่อสิ่งต่าง ๆ หลากหลายรอบตัว เริ่มมีจิตสำนึกของตนเอง ในฐานะเยาวชนคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่ ที่มาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจไทย การพัฒนาเศรษฐกิจ และการพัฒนานั้น ก็นำมาซึ่งปัญหา มากมาย รวมทั้งช่องว่างระหว่างชนบท กับเมือง ระหว่างคนจน กับคนรวย ระหว่างภาคเกษตรกรรม กับ ภาคอุตสาหกรรม การแบ่งแยกวรรณะ ชนชั้น เกิดขึ้น แล้วด้วยจิตสำนึกดังกล่าวเยาวชนคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่ ได้เข้ามามีบทบาท เริ่มรวมตัวกันเป็นกลุ่มอิสระตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับ มหาวิทยาลัย ระดับวิทยาลัยการศึกษา หรือวิทยาลัยครู ไปจนถึง ระดับประถมศึกษา องค์กร และ สื่อต่าง ๆ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง ในการประสานความคิด การจัดกิจกรรมของนักเรียน นิสิต นักศึกษา (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2548:299)

หลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 การขบเซาของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในเหตุการณ์พฤษภาคม 35 พบว่ามีนิสิต นักศึกษาเข้าร่วมเหตุการณ์เพียงร้อยละ 8.4 ซึ่งมีความแตกต่างจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ที่นิสิต นักศึกษาเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองมากถึงร้อยละ 80-90 จึงก่อให้เกิดคำถามว่าพลังนิสิต นักศึกษาหายไป (นิธิ นิธิวีรกุล, 2561) จนมีคำถามของ สังคมขึ้นว่าในยุคสมัยนี้บรรดานิสิต นักศึกษาไม่สนใจการเมืองแล้วหรือไร

หลังจากการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) ปี 2557 ได้มีกลุ่มนิสิต นักศึกษาจัดกิจกรรมภายใต้ชื่อว่า “ศุภร์ 22 มาถลอกกันมะ” ที่หน้าหอศิลป์วัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2558 เพื่อต่อต้านการทำรัฐประหาร ของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา การทำ กิจกรรมทางการเมืองครั้งนี้ได้ถูกเจ้าหน้าที่ทั้งตำรวจทหารเข้าสั่งให้ยุติการทำกิจกรรม (สมชัย แสนภูมิ, 2019) ซึ่งถือว่าเป็นการปลูกให้เกิดแนวร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมืองเกิดขึ้น จนนำไปสู่ปรากฏการณ์ ทางการเมืองตั้งแต่ช่วงปลายปี 2563 เหตุการณ์สำคัญในประเทศไทยที่ร้อนแรงและเข้มข้นทำให้สังคมไทย หันมาให้ความสนใจอย่างต่อเนื่องก็คือ การชุมนุมเรียกร้องทางการเมืองของกลุ่มนักศึกษา และกลุ่ม ประชาชนที่ได้ออกมาแสดงพลังในการยื่นข้อเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ การยุบสภาผู้แทนราษฎร และการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อเนื่องจนถึงต้นปี 2564 ได้ขยายวงกว้างไปในสถาบันอุดมศึกษา ทุกภูมิภาคกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองของสังคมขึ้น

การเคลื่อนไหวของกลุ่มนักศึกษาได้เริ่มขึ้นอีกครั้งในรอบ 44 ปี สัญญะทางการเมืองที่พุ่งไปยัง รัฐบาล ที่เหล่านิสิต นักศึกษาเห็นว่าเป็นปัญหาขาดความชอบธรรมในทางการเมือง

เมื่อวันอาทิตย์ ที่ 26 กรกฎาคม 2563 การก่อตัวขึ้นของกลุ่มนิสิต นักศึกษา ที่เรียกว่า เยาวชน ปลดแอก เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2563 มีรูปแบบที่แปลกใหม่ในการเคลื่อนไหวแตกต่างไปจากเดิม ๆ คือการนำซีรี่ย์ในการ์ตูนแฮมทาโร่ มาสร้างสี่สรรค์ เพื่อดึงดูดความสนใจ เพื่อสะท้อนนัยทางการเมืองมีเนื้อร้อง

สั้นว่า “**เข้าออกมาวิ่งวิ่งนะ วิ่งนะ แสมทาโร่**ตื่นออกจากวิ่งวิ่งนะ วิ่งนะ **แสมทาโร่**ของอร่อยที่สุดก็คือ**ภาษีประชาชน**” แต่โดยเนื้อหาการชุมนุมทางการเมืองก็คือ การเสนอข้อเรียกร้อง 3 ข้อ 2 จุดยืน และ 1 ความฝัน ประกอบไปด้วย 1. หยุดคุกคามประชาชน 2. ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ 3. ยุบสภา บทหลักของ 2 จุดยืน ประกอบไปด้วย 1. ต้องไม่มีการทำรัฐประหาร 2. ต้องไม่มีการจัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติ และ 1 ความฝัน ประกอบไปด้วย **ระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ** จึงทำให้กลุ่มต่อต้านนิสิต นักศึกษา เรียกการชุมนุมไปต่าง ๆ เช่น “ม็อบมั่งมั่ง” “ม็อบพินน่านม” เป็นต้น ล้วนเริ่มต้นจากหมดแห่ง “ทฤษฎีสมคบคิด” จึงต้องมี “มาสเตอร์มายด์” เมื่อมิได้เป็นพรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน พรรคเพื่อไทย ชื่อ ของนายทักษิณ ชินวัตร จึงหายไปกลายเป็นชื่อ “อนาคตใหม่” เรียงกันมาเป็นแถว เช่น นายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ นายปิยบุตร แสง-นกดกุล น.ส.พรรณีการ์ วาณิช การเคลื่อนไหวดังกล่าวถูกกล่าวหาว่า หรือถึงกับสรุปว่าพวกนี้กำลังจะพา “เด็ก” ไปตาย ชุดในทาง “ความคิด” ประสานเข้ากับการเสกเป่าให้บรรดาเด็ก ๆ กลายเป็น “ม็อบรับจ้าง” รับแผนมาจากคณะก้าวหน้า พรรคก้าวไกล อีกทอดหนึ่ง แม้จะมีเสียงปลุกให้ “ตื่น” ก็ไม่ยอมลืมตา ความจริงเสียงปลุกให้ตื่นนั้น หากติดตามการชุมนุมโดย เยาวชนปลดแอก ไม่ว่าบนถนนราชดำเนิน ไม่ว่าที่ประตูท่าแพ ไม่ว่าที่แหลมแท่น ชลบุรี ก็น่าจะสัมผัสได้ ในปรากฏการณ์ “แปลก” ในปรากฏการณ์ “ใหม่” เพราะนี่คือการแปรจากการแสดงออกผ่านโลกเสมือน “ออนไลน์” มาอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงบนเวที และบนท้องถนน เพียงสัมผัส “ม็อบตุงตุง” ก็น่าจะรู้สึกยิ่งเมื่อพวกเขาออกมา วิ่งนะ วิ่งแสมทาโร่ บริเวณโดยรอบอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยพร้อมกะทอนความชมชอบที่แสมทาโร่กิน “ภาษีประชาชน” ก็ยิ่งจะต้องเพิ่มการเรียนรู้ใหม่ ความเข้าใจใหม่ชุดความคิดที่เคยใช้เมื่อเดือนตุลาคม 2516 ที่เคยใช้เมื่อเดือนพฤษภาคม 2535 ที่เคยใช้เมื่อเดือนพฤษภาคม 2553 น่าจะต้องเปลี่ยนให้เข้ากับจังหวะของ “แสมทาโร่” ปรากฏการณ์ “แสมทาโร่” กำลังจะทำให้เกิดจุดตัดอันเป็น “เส้นแบ่ง” ใหม่ในทางความคิดและในทางการเมืองครั้งสำคัญ (มติชนออนไลน์, 2563: 3) ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองภายใต้แกนนำที่มีผู้ใช้ผู้มีบทบาทในองค์กรนิสิตนักศึกษาเหมือนเช่นแต่ก่อนซึ่งเป็นการรวมตัวของผู้มีความเห็นหรือแนวคิดเดียวกันจากหลายสถาบันต่อมาได้ใช้ชื่อว่า “คณะราษฎร 63” อันเป็นการสื่อให้เห็นถึงความเชื่อมโยงแนวคิดอุดมการณ์ของคณะราษฎรในการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ 24 มิถุนายน 2475 เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการพยายามลดชนชั้นทางสังคมที่เห็นว่าการเมืองการปกครองในปัจจุบันอยู่ในมือของคนชั้นสูงที่เป็นคนกลุ่มน้อย ด้วยการฝังมุดคณะราษฎรปี 63 ที่ชุมนุมบริเวณท้องสนามหลวงเมื่อเช้ามืดวันที่ 20 กันยายน 2563 มีข้อความจารึกข้อความว่า “ณ ที่นี้ผองราษฎรได้แสดงเจตนารมณ์ ประเทศนี้เป็นของราษฎร ไม่ใช่สมบัติของกษัตริย์ตามที่เขาหลอกลวง” (บีบีซีนิวส์.2020) <https://www.bbc.com/thai/thailand-54232265>)

เงื่อนไขสำคัญที่เป็นปัจจัยทำให้เกิดการฟื้นฟูขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนิสิต นักศึกษา ปี 2563 จึงเป็นปัญหาทางการเมืองที่สืบเนื่องจาก ความถดถอยของระบอบประชาธิปไตยของไทยส่งผลทำให้ระบบการเมืองการปกครองเข้าสู่ยุคของอำนาจเผด็จการทหารที่จะใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 ที่มาจากการสถาปนาของคณะรัฐประหาร ปี 2557 ซึ่งได้ออกแบบมาเพื่อให้เกิดการได้เปรียบทางการเมืองในการสืบทอดอำนาจแม้จะพยายามสร้างความชอบธรรมให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญได้ผ่านการทำประชามติที่เสียงส่วนใหญ่ของประเทศให้ความเห็นชอบ แต่เป็นเพียงความจริงด้านเดียวเพราะภายใต้บริบททางการเมืองที่ยังตกอยู่ภายใต้อำนาจเผด็จการทหารที่ใช้กลไกรัฐสร้างความกลัวโดยการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญหากฝ่าฝืนก็จะผิดกฎหมาย อันเป็นแรงกดดันทางการเมืองเพราะสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองได้จำกัดทำให้เห็นว่ารัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา

ขาดความชอบธรรม และจริยธรรมทางการเมือง ที่มีการแต่งตั้งรัฐมนตรีที่มีความมัวหมองเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติด รวมถึงการโอนย้ายหน่วยทหารของกองทัพทำให้ไปขึ้นตรงกับองค์พระมหากษัตริย์

ในอดีตหากมองผ่านขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้นจะเห็นได้ในงานเขียนของ Lorenz von Stein ที่เขียนหนังสือเรื่อง History of Social Movement in France from 1789 until the Present เป็นปรากฏการณ์ที่ก่อตัวขึ้นภายใต้ความเป็นรัฐชาติสมัยใหม่ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อเกิดความสำเร็จในการเคลื่อนไหวทางการเมือง การทำให้ความสำเร็จตาม เป้าประสงค์จำเป็นต้องมองกลุ่มคนทางสังคมการเมืองที่เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จเพื่อขับ เคลื่อนขบวนการกลุ่มหากประสงค์ให้เกิดความสำเร็จในการเคลื่อนไหวที่มีความรวดเร็ว องค์กร เครือข่าย รวมถึงผู้นำ ในระดับแกนนำมีอาชีพต้องเปิดโอกาสให้กลุ่มคนที่เข้าร่วมในขบวนการสามารถ แสดงออกได้ในลักษณะต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อความเข้มแข็งของการรวมกลุ่มเพื่อความสำเร็จในการเคลื่อนไหวทางการเมือง (เสกสรรค์ สนาว, 2561)

อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวทางการเมืองของนิสิต นักศึกษาในปี 2563 มีนัยว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว แต่มีความแปลกใหม่เกิดขึ้นคือกระบวนการได้แปรเปลี่ยนไปจากยุคก่อน ๆ เพราะเกิดรูปแบบที่เรียกว่า Flash mob ที่หมายถึงการรวมตัวกันโดยฉับพลันในกิจกรรมทางการเมืองโดยใช้ระยะเวลาสั้น ๆ ก็จะสลายตัวไปไม่ปักหลักยึดพื้นที่ ซึ่งกิจกรรมก็จะมีไปอย่างต่อเนื่องตามที่กำหนดนัดหมายด้วยการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารในหลายรูปแบบ เช่น Face book twitter line เป็นต้น นอกจากนี้ ยังใช้รหัสในการเรียกขานการกระทำต่าง ๆ เพื่อสื่อถึงการปฏิบัติของกลุ่ม ประการสำคัญการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาที่เคยต่อต้านอำนาจเผด็จการทหารได้ก้าวล่วงไปถึงการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วย

สิ่งที่ตามมาคือเกิดฝ่ายต่อต้านที่มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ได้แสดงปฏิกิริยาเป็นปรีภักซ์ทางความคิดที่แตกต่างต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาดังกล่าวอันนำไปสู่ความแตกแยกในสังคม รัฐบาลพยายามใช้กฎหมายในการจำกัดการเคลื่อนไหวของขบวนการนิสิตนักศึกษาทุกวิถีทาง เช่น การประกาศใช้ พ.ร.ก.สถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจพิเศษในการควบคุมมวลชน เป็นต้น

ปรากฏการณ์บริบททางการเมืองของไทยซึ่งวนเวียนอยู่กับวงจรอุบาทว์ที่อำนาจนอกระบบเข้าสู่กระบวนการทางการเมือง เมื่อวิเคราะห์ผ่านทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกาเบรียล และเพอร์เวลล์ (1966,pp.145-148) ที่ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 2 รูป ได้แก่ รูปแบบทั่วไป เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การสนทนาทางการเมือง การณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การจัดตั้งและเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นต้น กับรูปแบบที่ไม่เป็นทางการทั่วไป เช่น การเสนอข้อเรียกร้อง การประท้วง การเผชิญหน้าทางการเมือง การละเมิดกฎหมายหรือกฎเกณฑ์สังคม การปฏิวัติรัฐประหาร เป็นต้น ก็จะเห็นว่ารัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาเป็นผลสืบเนื่องมาจากการรัฐประหาร จึงเกิดเป็นแรงต้านของนิสิต นักศึกษาและปัญญาชนการประท้วงเรื่อยมาหลังจากการรัฐประหาร ทั้งสองเหตุการณ์จึงเป็นการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่เป็นทางการทั่วไป

บทสรุป

จากปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในปลายปี 2563 มีความสอดคล้องกับทฤษฎีการกล่อมเกลางานทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ โดยประเด็นปัญหาทางการเมืองมีความคล้ายคลึงกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในอดีตคือการต่อต้านอำนาจเผด็จการทหาร ไม่พอใจ

การสืบทอดอำนาจของคณะรัฐประหาร ปี 2557 ความไม่ชอบธรรมของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 ที่มีลักษณะไม่เป็นประชาธิปไตย ความไม่ชอบธรรมของรัฐบาลที่ขาดจริยธรรมทางการเมืองที่รัฐมนตรีบางคนมีความมัวหมองการทุจริตเกี่ยวกับการแสดงทรัพย์สินหรือบางคนเกี่ยวพันกับการค้ายาเสพติดอันเป็นปัญหาทางการเมือง แต่การเคลื่อนไหวของขบวนการนิสิต นักศึกษาที่มีสิ่งแตกต่างไปจากยุคก่อนอย่างมากก็คือข้อเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์นับเป็นปรากฏการณ์ใหม่ทางการเมือง อีกทั้งวิธีการขับเคลื่อนขบวนการก็มีความแตกต่างกันโดยใช้วิธีการจรรยาบรรณในการทำกิจกรรมทางการเมืองช่วงระยะเวลาสั้นเรียกว่า Flash mob จะสลายตัวไปโดยไม่มีการปักหลักที่ยึดเยื้อ ปัจจัยที่ทำให้เกิดรูปแบบการเคลื่อนไหวรูปแบบใหม่ในยุคนี้คือเทคโนโลยีที่เป็นช่องทางการติดต่อสื่อสาร ในหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็น Twitter, Facebook Line การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองจึงเป็นอย่างรวดเร็วสามารถขยายวงกว้างไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ได้ง่ายจึงเกิดแนวร่วมคู่ขนานกับในกรุงเทพฯ ขึ้น

การเคลื่อนไหวทางการเมืองในปี 2563 ถือเป็นไปในรูปแบบของม็อบไม่มีผู้นำหรือการนำที่เป็นทางการจึงเป็นปรากฏการณ์ใหม่ที่แตกต่างไปจากอดีตคือเป็นลักษณะการนำหมู่มากกว่าการมีผู้นำไม่กี่คน บรรดาที่เป็นแกนนำได้ถูกจับกุมดำเนินคดีแต่การเคลื่อนไหวของขบวนการนิสิต นักศึกษาและแนวร่วมก็มีได้หยุดชะงักลง

จากจุดเริ่มต้นจากกลุ่มของนิสิต นักศึกษากลายเป็นขบวนการเกิดแนวร่วมในภูมิภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันอุดมศึกษา ที่ไม่เกิดเฉพาะในกรุงเทพฯ เหมือนเช่นในอดีตที่ผ่านมาเท่านั้น จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาได้กลับมาฟื้นฟูขึ้นอีกครั้งหลังจากที่ซบเซาไปนานหลายปี สอดคล้องกับทฤษฎีการกล่อมเกลางานทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ค่านิยม และทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไม่เป็นทางการ แม้ว่าพลังการเคลื่อนไหวยังไม่มากพอที่จะเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเหมือนกับเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งมีนิสิตนักศึกษาเข้าร่วมขบวนการมากถึงร้อยละ 80-90 ก็ตาม แต่ก็ถือว่าประเด็นข้อเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญและการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์กลายเป็นโจทย์ปัญหาใหญ่ทางการเมืองที่รัฐไทยต้องเผชิญกับแนวคิดของคนรุ่นใหม่ในยุคดิจิทัลที่ได้รับการกล่อมเกลางานทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ในการแสดงสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะกลายเป็นปัญหารื้อรังเกิดการเผชิญหน้าทางสังคมนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงได้ ถ้าหากรัฐไทยยังพยายามปิดกั้นเสรีภาพทางการเมืองหรือไม่สนใจแนวคิดของคนรุ่นใหม่ด้วยการด้อยค่าเป็นว่าพวกม็อบรับจ้างพวกถูกจ้างสมองก็จะสื่อให้เห็นถึงความถดถอยของการพัฒนาทางการเมืองของไทย

เอกสารอ้างอิง

- Almond, Gabriel. A. and Powell, G. Bingham.Jr.(1966).**Comparative Politics Today : A. Development Approach.** Boston. Little.& Brown.
- BBC News.(2020) **People's Party pin. Behind the scenes of the ceremony of embedding the People's Committee 2020 from "Ph.D. Doctor", Khon Kaen Group.** (Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/thailand-54232265>)
- Easton, David and Dennis, Jack. (1969). **Children in the Political System.** New York: McGraw – Hil
- Ilaw. (2018). **The Four Years of the NCPO: Symbols and Inventions of Karma. Challenging military power."** Retrieved from <https://freedom.ilaw.or.th/en/node/574>.
- Kiengsak Chetpatanavanich, (1998) **Timeline of Thai political events, 14 October 1973 to 6 October. 1976.** Bangkok: Foundation for the Social Sciences and Humanities Textbook Project
- Kitchaiyakul Inkaew. **The dynamics of the environmental movement in people's politics. Doctorate of Dissertation (Politics) :** Ramkhamhaeng University
- Matichon Online, (28 July 2563) **political sign From running, running, 'Hamtaro', the point of out of politics.** (Retrieved from https://www.matichon.co.th/article/news_2283138)
- Nithi Nithivirakul. (2018). **Democracy Week 2017 project, youth and politics. "Why are you a student and not going to school?"** (Retrieved from https://waymagazine.org/power_of_youth_in_politics/).
- Paiboon Sirachumthan. (1996) **Rural Restoration Foundation of Thailand under the Royal Patronage of His Majesty the King.** In Wanrak Mingmaneemongkol. (Editor). 80 years, the teacher is sick in life and work. (Pages 101-111). Bangkok: Thammasat University Press.
- Prachatai.(2557). **coup d'etat 2557** (Retrieved from <https://prachatai.com/category/%A1-2557>)
- Prajak Kongkirati.(2548). **And then the movement appeared... Politics and culture of students and intellectuals before October 14.** Bangkok: Thammasat University Press..
- Seksan Sonwa, (2018). **Book Review of Theory of Social Movements and Political Protests,** Yala Rajabhat University Journal. Year 13; 2 (May-Aug. 2018). Pages 359-362
- Somchai Saenpoom (2019). **Students and Political Movements on the 1st Anniversary of the Coup of General Prayut Chan-ocha.** Journal of Faculty of Human Society and Arts. Silpakorn University. Year 12 : 1 pages 1089-1160
- Suthachai Yimprasert. (2003). **The History of Thai Democracy. Second Edition.** Bangkok: P.Press, 2008.
- Thanapong Jitsa-nga. (2015). **The political conflict between Pridi Banomyong and Puey**

Ungphakorn.Sanya Thammasak and the conservative group during Field Marshal Thanom-Prapas government 1970-1973. Journal of History, Vol. 2, Year 1 (Apr-Sept.)